

הרמן וילהלם גרינג

תקצור: אמיר השכל
ערכה: נאוה רון

תולדות חיים

הרמן גרינג נולד ב-12 בינואר 1893 בבוואריה העליונה שבגרמניה, כבן רביעי להוריו. הרמן גרינג נקרא על שם הסנדק שלו, ד"ר הרמן אפשטיין, יהודי שהוריו הכירו במהלך שהותם בת חמש שנים בדרום-מערב אפריקה. שמו האמצעי וילהלם היה על שם הקייזר הגרמני, שהיה נערץ על אביו.

אביו של גרינג היה נשוי פעמיים; אשתו הראשונה מתה. לגרינג היו שלושה אחים ואחות חורגים ובנוסף שני אחים ושתי אחיות. אחד האחים נהרג בחזית במלחמת העולם הראשונה. גרינג מתאר את אביו כאינטלקטואל, קר רוח, איש שיחה, איש שאהב לחיות חיים פעילים, אהב ציד, רכיבה וסייף. האב נפטר ממחלת הסוכרת כשגרינג היה בן עשרים. אמו של גרינג, אשתו השנייה של אביו, הייתה צעירה ממנו בעשרים שנה. גרינג מתאר אותה "כפקחית מאד, מזהירה, אבל כמו כל הנשים חסרת היגיון או יכולת שכנוע."¹

בשלושת השנים הראשונות לחייו גדל גרינג בניתוק מהוריו ואחיו, שהיו אז באיים הקריביים. אביו, ד"ר היינריך ארנסט גרינג, משפטן בהכשרתו, היה קונסול כללי של גרמניה בהאיטי. גרינג היה תלמיד קשה ועקשן, למד בקושי והיה נעדר מבית הספר לעיתים קרובות. בשלב מסוים העבירו אותו הוריו ללמוד במוסד קדטים, שם זכה לחינוך צבאי קשוח. מטרת המוסד הייתה לחנך את קציני העתיד. גרינג הרגיש במוסד כדג במים. האווירה הצבאית תאמה לשאיפתו להיות איש צבא גיבור. ב-1909 הוא עבר למוסד הקדטים המלכותי-פרוסי בברלין, שאותו סיים במרץ 1911 כסמל. הישגיו בבחינות לקבלת דרגת הסמל היו מצוינים. ב-1912 הוא קיבל דרגת סגן וב-1914 היה שלישי גדודי בחטיבת רגלים. בספטמבר 1914 הוא אושפז עקב מחלה. מיד לאחר השחרור מבית החולים הוא הגיש מועמדות לטיס. בקשתו נדחתה והוא ביקש להשתתף בקורס למשקיפי טיסה (צלמי מודיעין). בהזדמנות זו זכה להטיס את המטוס ועשה זאת בהצלחה רבה. ביולי 1915 הוא התקבל לבית הספר לטיסה ולאחר זמן קצר החל להשתתף במלחמה כטייס מבצעי וזכה להערכה רבה.

¹ לאון גולדנסון, נירנברג 1946 עמ' 52

גרינג מונה למפקד טייסת הקרב ה-27 וב-2 באוגוסט 1918 הוא זכה לעיטור הגרמני הגבוה ביותר לנועזות יוצאת דופן בגין 18 הפלות מטוסי אויב.

בנובמבר 1918 הסכימה גרמניה להפסקת אש, אותה התקשה גרינג, כמו טייסים רבים אחרים, לקבל.

בתחילת 1919 טס גרינג כנציגה של חברת פוקר מטוסים לתצוגה אווירית בקופנהגן ומשם עבר לשבדיה, שם עבד כטייס בחברת תעופה. בשבדיה הכיר גרינג את מי שהפכה להיות אשתו, קרין, שהייתה אשת איש ועזבה את בעלה למענו. בקיץ 1921 חזר הזוג גרינג לגרמניה והתיישב במינכן.

גרינג והמפלגה הנאצית

ההכרות הראשונה של גרינג עם היטלר הייתה בסוף שנת 1922 באספה פוליטית, שם דיבר האחרון בביקורתיות על הצמצומים הצבאיים, שנכפו על גרמניה בעקבות הסכם ורסאי. גרינג נכבש בקסמו של היטלר והצטרף למפלגה הנציונל-סוציאליסטית. כמו הרבה חיילים גם גרינג סבל מחוסר תעסוקה. ב-1923 מינה אותו היטלר כמפקד פלוגות הסער (ה-SA). בעקרון גרינג לא היה איש של אידיאולוגיה ואיש של המפלגה. גרינג נשבה בקסמו של היטלר והיה מוכן לסכן את חייו כדי לתפוס את השלטון.

בנובמבר 1923, במהלך הפוטש של היטלר, גרינג נפצע וברח לאינסברוק שבאוסטריה, שם הזריקו לו הרופאים לראשונה מורפיום. גרינג המשיך לטפל בפציעתו עוד שנים, כשהוא מזריק לעצמו מורפיום. כל ניסיונותיו להיגמל משימוש במורפיום נכשלו. הוא איבד שליטה על עצמו ואף רצה לשים קץ לחייו. ב-1925 הכניסה אותו אשתו לאשפוז בכפיה בבית חולים לחולי נפש בשטוקהולם.

לאחר בחירתו של הינדנבורג כנשיא גרמניה ובעקבות החלטתו על חנינה פוליטית בוטלה בנובמבר 1925 פקודת המעצר נגד גרינג, וב-1927 הוא חזר לברלין כמייצגה של פירמת מצנחים שבדית. גרינג של שנות העשרים היה שבר כלי גופנית, אשתו הייתה חולה וחיה רחוק ממנו, עסקיו היו כושלים ותקוותיו לחזור לפוליטיקה היו מעורפלות.

בינואר 1928, עם שיקום המפלגה הנציונל-סוציאליסטית, ביקש גרינג מהיטלר להתמנות כמועמד המוביל של המפלגה והיטלר נענה לבקשתו. לאחר בחירות מאי 1928 היה גרינג אחד מ-12 הצירים של המפלגה בפרלמנט החדש.

זו הפעם הראשונה שהייתה לו הכנסה בטוחה. חברי המפלגה לא אהבו את גרינג, שהיה טיפוס מתנשא, ובברלין לא היו לא חברים רבים. עם הזמן גברה הערכתו של היטלר לגרינג, במיוחד בשל היותו לוביסט מחונן ויכולתו ליצור קשר עם אנשי מפתח, והוא מינה אותו למיופה הכוח הפוליטי שלו בברלין. על פי הוראתו של היטלר נבחר גרינג לממלא יו"ר המפלגה.

באוקטובר 1931 נפטרה אשתו של גרינג. מותה היה פצע עמוק, שהשאיר את חותמו שנים רבות. באפריל 1935 התחתן גרינג שנית, הפעם עם גרושה. לזוג נולדה ב-2 ביוני 1938 בת, שנקראה על שם בתו של מוסוליני, והיטלר היה הסנדק שלה.

לאחר בבחירות יולי 1932 הייתה המפלגה הנציונל-סוציאליסטית המפלגה הגדולה ביותר ברייכסטאג. גרינג נבחר ליו"ר הבית. גרינג פעל רבות מאחורי הקלעים למינויו של היטלר כקנצלר, ולאחר עלייתו של היטלר לשלטון ב-30 בינואר 1933 הוא מונה לתפקידים הבאים: שר ללא תיק בממשלתו של היטלר, שר הפנים של פרוסיה וקומיסר הרייך לתעופה (במאי 1933 מסרו לו הינדנבורג והיטלר את משרת "שר תעופה של הרייך").

גרינג צובר כוח ומבסס את מעמדו כממלא מקומו של היטלר

גרינג, שר הפנים של פרוסיה, הצליח להשתלט על מנגנון המשטרה ולהכפיף אותו לרצונה של המפלגה. כבר ב-30 בינואר 1933 הוא הוציא איסור הפגנה נגד הקומוניסטים. באמצע פברואר מינה גרינג 50 אלף אנשי ס"א, ס"ס ואנשי מפלגת "קסדות הפלדה" ל"שוטרים מסייעים", שהטילו טרור על יריבים פוליטיים. ב-26 באפריל 1933 הפך גרינג יחידה במטה המשטרה ללשכת הגסטאפו, שהייתה לבסיס, ממנו צמח הגסטאפו הידוע לשמצה. השלב הבא היה הקמת מחנות ריכוז אורניינבורג, פאפנבורג ומקומות נוספים. באותו חודש מינה היטלר את גרינג כראש ממשלת פרוסיה במקומו של פאפן. גרינג הפך להיות מוקד של כוח והוא ניצל זאת כדי לרוקן את קופת המדינה הענייה. הוא קיבל שוחד מחברות מסחריות, שביקשו לזכות בחוזי חימוש. גרינג החל לאגור לעצמו רכוש רב שכלל יהלומים, תמונות, עיטורים ועוד.

לאחר מותו של הנשיא הינדנבורג ב-2 באוגוסט 1934 ולאחר שהיטלר לקח על עצמו את תפקיד ראש המדינה, הודיע האחרון, כי במקרה שיימנע ממנו למלא את התפקידים, שבהם הוא נושא כנשיא הרייך וקנצלר הרייך, יהיה גרינג ממלא מקומו ובמקרה של מוות יהיה יורשו. בכך הפך גרינג באופן רשמי לאיש השני אחרי היטלר.

לאחר שלילת סמכויות הרייכסטאג נפגע מעמדו של גרינג כנשיא הרייכסטאג והוא החל מחפש לעצמו משרדים ומשימות חדשות. הוא מונה לשר היערות של הרייך או שר הצייד של הרייך (גרינג היה חובב צייד), באפריל הוא מונה לקומיסר למטבע חוץ וחומרי גלם ובאוקטובר 1936 הפך היטלר את גרינג לאיש החזק בכלכלה הגרמנית, כאשר מינה אותו כאחראי ל"תוכנית ארבע השנים". במסגרת הניסיון לפתור את בעיות מחצבי הברזל ביצע גרינג נאציפיקציה של התעשייה של חבל הרוהר ותחת השם "מפעלי הרגמן גרינג" הוא הקים את קונצרן הפלדה הגדול ביותר באירופה בעיירה זאלצגיטר. באותה מסגרת הוא שינה את שם העיירה ל"עיר הרמן גרינג". היה זה אחד הביטויים לשיגעון הגדלות של האיש. בנובמבר 1937 עזב שר הכלכלה הילמר שאכט את תפקידו. גרינג השתלט על המדיניות הכלכלית של גרמניה ובכך מיצב את עצמו, באופן סופי, כאיש מספר שתיים בהנהגה אחרי היטלר.

חילוקי דעות בין היטלר לגרינג

חילוקי הדעות בין היטלר וגרינג החלו במשבר הסודטים. גרינג חשש מעימות עם אנגליה וצרפת, בעוד שהיטלר היה נחוש לסלק את צ'כוסלובקיה ממפת אירופה, גם במחיר של עימות צבאי. גרינג, שהתנהג פעמים רבות כבריון, חשש להתעמת עם היטלר. גישתו הזוהירה של גרינג הובילה לקרע בינו לבין היטלר, שהלך והתרחב. גרינג פעל מאחורי הקלעים כדי להגיע להסדר עם מעצמות המערב. עבורו הייתה ועידת מינכן ניצחון, אולם המחיר היה התקררות ביחסיו עם היטלר, שהאשים אותו בפחדנות.

עם פרוץ המלחמה בספטמבר 1939 אישר היטלר בנאומו ברייכסטאג את מעמדו של גרינג כיוורשו, במידה והוא יפגע במלחמה, ובכך הוא נתן פומבי להחלטתו, שגרינג הוא מספר שתיים מדצמבר 1934. עם תום כיבוש פולין, בסתיו 1939 היה גרינג עסוק בבזיזתה של פולין הכבושה ושילוב חלקים בעלי ערך בכלכלה הפולנית במסגרת הרייך. באוקטובר חתם גרינג על היתר הגרמניזציה, שהסמיד את הימלר לרצוח עשרת אלפים אינטלקטואלים פולנים.

בעקבות ההצלחות של הלופטואפה בכיבוש מערב אירופה מינה היטלר את גרינג ב-19 ביולי 1940 ל"רייכסמרשל" של הרייך הגרמני הגדול, ובנוסף הוא העניק לו את הצלב הגדול של צלב הברזל, הדרגה הגבוהה ביותר של צלב הברזל, עיטור המלחמה הגרמני בין השנים 1813-1945.

השתלטות גרמניה על חלקים נרחבים של אירופה הייתה עבור גרינג הזדמנות טובה לממש את תחביבו לאיסוף אובססיבי של יצירות אומנות. הוא התחיל בזאת בפולין והמשיך בצרפת, בבלגיה ובהולנד.

ב-13 באוגוסט 1940 נפתח הקרב האווירי על בריטניה. הלופטואפה התקשה להכריע את חיל האוויר הבריטי. עוד לפני שהיטלר הצליח לממש את רצונו לפלוש לבריטניה הוא החל לתכנן את המערכה על ברה"מ. גרינג, שלא הצליח לספק את הסחורה בקרב על בריטניה, התנגד עקרונית לפתיחת מערכה נוספת. לדעתו אסור לגרמניה להיקלע למצב של מלחמה מרובת חזיתות כל עוד בריטניה לא נוצחה. חילוקי הדעות בנוגע להמשך המלחמה והכישלון בקרב על בריטניה הנחיתו מכה קשה על מעמדו וסמכותו של גרינג. היטלר לא סמך יותר על גרינג בכל מה שקשור לנושאים צבאיים, והוא שימש כסטטיסט בתכנון המערכה נגד ברה"מ.

תוכניתו של היטלר לפתוח בחזית שנייה במזרח העיבה על גרינג בחודשים הראשונים של שנת 1941. גרינג יצר קשר עם איש הקשר שלו בשבדיה, בירגר דהלווס, וגילה לו ב-9 ביוני 1941, כי גרמניה תתקוף את ברה"מ ב-15 ביוני. ב-15 ביוני עדכן גרינג את איש הקשר שלו, כי הפלישה תתבצע ב-22 בחודש. מדינות המערב העבירו את המידע לסטאלין, אולם האחרון לא האמין לאזהרות. על אף התנגדותו לפלישה לברה"מ נקט גרינג בגישה, ש"אם אינך יכול להלחם בו הצטרף אליו", והוא דחף את תוכניותיו של היטלר קדימה, כנגד כל ההתנגדות והסייגים, והתמסר למטרה לחסל את הבולשביזם ולזכות "במרחב מחייה" במזרח. ביולי 1941, לנוכח המצוקה הכלכלית של הרייך, החליט גרינג, כי חיילי גרמניה על אדמת ברה"מ יאכלו מתנובת השטחים הכבושים על חשבון אזרחי ברה"מ. התוכנית לקחה בחשבון, שהדבר יביא למותם של עשרים מיליון רוסים. כדי לטשטש את חילוקי הדעות עם גרינג אישר היטלר מחדש ב-29 ביוני 1941 את חוק מילוי המקום מ-1939, ובכך אותת לציבור בגרמניה על אחדות דעות בהנהגה הגרמנית.

כרסום במעמדו של גרינג

מתחת לפני השטח היטלר החל לכרסם במעמדו של גרינג. ב-8 בפברואר 1942 נהרג פריץ טודט, שר החימוש של גרמניה. גרינג ציפה לקבל את התפקיד, אולם היטלר מינה את אלברט שפר. מספר שבועות מאוחר יותר מינה היטלר את פריץ זאוקל ל"מיופה הכוח כללי לעובדי הכפייה", תחום שהיה באחריותו של גרינג מאז 1937.

במקביל החלו ב-1942 בעיות בהגנה האווירית של גרמניה, ובעלות הברית החלו להפציץ בשטחי גרמניה. הלופטואפה וכוחות הנ"מ הגרמניים לא הצליחו לעצור מתקפות אלו. בנובמבר 1942, כאשר הארמיה השישית הייתה מכותרת בסטלינגרד, התחייב גרינג לתספק אותה, אולם גם הפעם ללא הצלחה. כל הכשלונות של הלופטואפה חיזקו את אבדן האמון של היטלר בממלא מקומו ופגעו במעמדו.

ב-1943, ככל שהחמירו הפצצות בנות הברית על ערי גרמניה ומצבה של גרמניה הורע, נעשו הניגודים בין גרינג והיטלר בולטים יותר ויותר, והם הלכו והתרחקו זה מזה. בד בבד הוציא גרינג את תסכולו על מפקדי הלופטואפה. בעוד מעמדו של גרינג מתערער, הוא מצא את ניחומו בעובדה, שהוא נשאר פופולארי בקרב הציבור עקב אופיו העליז, הופעתו הכובשת, וב"דיוויזיית הרמן גרינג", שהייתה למעשה צבאו הפרטי ומנתה 18 אלף לוחמים. הדיוויזיה ראתה את עצמה כאליטה נלחמה בחזית המזרחית, באיטליה ובצפון אפריקה. חייליו של גרינג נחשבו אכזריים ואלמים במיוחד והיו יוצאי דופן בהופעתם החיצונית, שכללה עיטורים לבנים, שהבדילו אותם משאר יחידות חיל האוויר.

ככל שמצבה של גרמניה הלך והחמיר הרחיק עצמו גרינג מהמלחמה. הוא נעלם לתוך עולמו והתבצר במציאות דמיונית. בפברואר 1944 הוא יצא לחופשה של שלושה שבועות באחת מהטירות שלו. באחת השיחות האישיות בין היטלר לגרינג כינה אותו הראשון עצלן. בסוף קיץ 1944 החמיר מצבו של גרינג. חיל האוויר הגרמני היה על סף התפרקות, מעגל החברים שלו הלך והתפוגג והיטלר ניצל כל הזדמנות כדי להשפיל אותו. הלחץ, שהופעל עליו עקב ההפצצות המסיביות של בעלות הברית על גרמניה, הביא לכך שהוא אישר במרץ 1945 את התקפת ההתאבדות הראשונה ואחרונה של הלופטואפה.

ב-22 באפריל 1945, כאשר להיטלר היה ברור, שמצב גרמניה אבוד, הוא איים בהתאבדות. גרינג בחן את חוק הירושה כפי שניסח אותו היטלר ב-29 ביוני 1941 והחליט לתפוס את מקומו של היטלר כיוורש. הוא פנה להיטלר במברק וביקש את אישורו לקחת את ההובלה. היטלר לא ענה לפנייתו של גרינג וזה ביקש ליצור קשר עם הגנרל אייזנהאואר כדי להגיע איתו להבנה על כניעה מכובדת. את המברק קיבל בורמן, שראה את עצמו כיוורש. בורמן נתן הנחיה בשמו של היטלר לעצור את גרינג ולשים אותו במעצר בית, ובמידה והקרב על ברלין יסתיים בתבוסה יש לירות בו. ב-29 באפריל, ערב התאבדותו של היטלר, כתב האחרון את צוואתו ובה הוציא את גרינג משורות המפלגה וביטל את זכויותיו מה-29 ביוני 1941. במקומו של גרינג מונה מפקד הצי, דניץ, לנשיא הרייך ולמפקד העליון של הוורמאכט.

גרינג והשואה

בכל מה שקשור לטיפול בבעיה היהודית גרינג נכנס לעובי הקורה מיד לאחר פוגרום "ליל הבדולח", כאשר הוא לקח על עצמו את תפקיד מתאם העל ל"פתרון השאלה היהודית". בשלב הראשון הוא תבע מיהודי גרמניה פיצוי כספי בסך מיליארד מארק בגין ההרס, ובשלב השני הוא פעל לגיבוש תוכנית לנישולם המוחלט של היהודים מכלכלת גרמניה. חלק מהתוכנית היה הקמת מרכז להגירה יהודית, שנועד לקדם את ניקוי גרמניה מיהודים.

לגרינג היה תפקיד מרכזי בכל מה שקשור ל"פתרון הסופי". ב-31 ביולי 1941 שלח גרינג מכתב לריינהרד היידריך, בו הוא מינה אותו "לבצע את כל ההכנות הדרושות לפתרון הסופי של הבעיה היהודית בכל אותם שטחים באירופה הנמצאים תחת השפעה גרמנית".

סופו של גרינג

ב-8 במאי 1945, עם חתימת גרמניה על כתב הכניעה, הסגיר גרינג את עצמו לנציג הצבא האמריקאי. גרינג היה הנאשם הבכיר במשפטי נירנברג. הוא נמצא אשם ונדון למוות בתליה. ערב הוצאתו להורג התאבד גרינג באמצעות גולת רעל שנמסרה לו, בסבירות גבוהה, על ידי קצין אמריקאי איתו הוא התיידד במהלך שהותו בכלא. בשנת 2005 טען טוראי אמריקאי לשעבר בשם הרברט לי סטייברס, כי הוא זה שהעביר לגרינג עט נובע, אותו הוא קיבל מאישה גרמניה שחיזרה אחרי גרינג. בעט הייתה מוסתרת גולת הרעל.

מקורות

לאון גולדנסון, נירנברג 1946, הוצאת עברית ירושלים, תשס"ו
גידו קנופ, גרינג, ספרית מעריב כנרת/זמורה-ביתן/דביר, תל-אביב 2010